

‘Het voelt een plicht mijn verhaal te vertellen’

Verzetsheld Selma van de Perre is inmiddels 99 jaar. Nog steeds vertelt ze haar verhaal. In *Selma's oorlog* bezoekt zij samen met presentator Philip Freriks plekken die in de oorlog belangrijk voor haar waren. ‘Ik denk elke dag aan de overledenen.’

TEKST: BRAM DE GRAAF, BEELD: ROLAND J. REINDERS/MAX

Wat er nu in Oekraïne gebeurt doet me denken aan 1938 en 1939”, zegt Selma van de Perre-Velleman aan de telefoon vanuit haar woonplaats Londen. De kwieke 99-jarige Joodse oud-verzetsvrouw klinkt bezorgd. Eind jaren 30 was ze een onbezorgde tiener in Amsterdam. Dat Hitler eerst Oostenrijk annexeerde, daarna stapsgewijs Tsjecho-Slowakije bezette en vervolgens Polen aanviel, leek zich ver weg af te spelen van het neutrale Nederland. Het bleek het begin van een oorlog die haar leven voorgoed zou veranderen.

“Dit is dezelfde toestand en kan zomaar leiden tot een Derde Wereldoorlog, zei ik tegen vrienden toen de Russische invasie begon. Ik denk er veel over na. Ook omdat we net die coronatijd hebben gehad. Ik hoorde jongeren klagen dat ze wekenlang de straat niet op mochten. Wij konden destijds geen kant op, mensen leefden jaren onder de vloer. Al deze dingen brengen herinneringen naar boven. Het zijn nare tijden.”

Omdat Selma er niet Joods uitzag, verfde ze haar haar blond en ging bij het verzet

In mei 1940 bezetten de Duitsers Nederland. Voor het eerst beseftte Selma dat ze ‘anders’ was. Thuis hadden ze nooit iets aan het joodse geloof gedaan, nu kreeg ze te maken met beperkende maatregelen. In 1942 kwamen de oproepen voor de werkkampen. Haar vader meldde zich, zij dook onder in Leiden.

Voor haar moeder en zusje Clara regelde ze een onderduikadres in Eindhoven, haar twee oudere broers waren aan het begin van de oorlog ontkomen naar Engeland. Omdat Selma er niet Joods uitzag, ging ze bij het verzet. Ze verfde haar haar blond en kreeg een nieuwe identiteit: voortaan was ze Marga van der Kuit. Ze verrichtte koeriersdiensten en gebruikte haar charmes om Duitse officieren informatie te ontfutselen.

Krans

Selma’s verzetsgroep werd opgerold. In juli 1944 werd ze in Utrecht gearresteerd toen ze een vriend bezocht, maar de Duitsers kwamen niet achter haar ware identiteit en via Kamp Vught kwam ze in september 1944 als politiek gevangene in Ravensbrück terecht. Ze werd tewerkgesteld als secretaresse in een fabriek. Ze overleefde honger, kou en ziektes, terwijl velen rondom haar stierven. Vlak voor de Duitse capitulatie bracht het Rode Kruis haar met een groep anderen naar Zweden. Daar durfde ze weer haar echte naam te noemen: Selma Velleman.

Terug in bevrijd Amsterdam checkte Selma elke dag de lijsten met de namen van de weggevoerde Joden. Zo ontdekte ze dat haar moeder en haar zus waren verraden en op transport waren gezet naar Sobibor, waar ze waren vermoord. Van haar vader ontbrak elk spoor, pas maanden later vernam ze dat hij was omgebracht in Auschwitz. Ze zat toen al in Londen bij haar broers, omdat ze in Nederland niets meer had. Ze bouwde er een carrière op, trouwde en werd moeder. Het verleden probeerde ze te vergeten. Totdat ze jaren later merkte dat haar omgeving weinig wist over haar oorlog. “Ik was gevraagd om in Nederland een krans te leggen en zegde daarvoor mijn schilderles af. ‘Een krans?’ vroegen ze.

‘Waarvoor?’ Ze wisten helemaal niets over het verzet in Nederland en over concentratiekampen voor niet-Joden, zoals Ravensbrück. Ik vertelde mijn verhaal en ze zeiden: ‘Schrijf het op!’”

Plicht

Van het een kwam het ander. Selma gaf regelmatig lezingen en vanaf 1995 ging ze elk jaar naar Ravensbrück om haar verhaal te doen aan docenten in opleiding. “Dat trok me over de streep, want zij kunnen het doorgeven aan hun leerlingen. In het begin was ik zo nerveus, dat het mijn keel dichtkneep. Ik sliep er niet van. Maar ik wende eraan. Misschien werkt het helend om erover te praten, het opent alles een beetje. Elke keer komen die herinneringen weer naar boven. Dat is zwaar, maar ik voel het als mijn plicht mijn verhaal te vertellen. Ik ben een van de laatste nog levende Ravensbrück-vrouwen. Het moet doorgaan. Zodat we voorzichtig zijn en geen Derde Wereldoorlog beginnen.”

In 2020 verscheen haar boek *Mijn naam is Selma*. Een golf aan publiciteit volgde. Zo leidde ze voor de Omroep MAX-serie *In de voetsporen van de bevrijding* Philip Freeriks al rond in Ravensbrück. Nu gaan ze samen langs andere plekken uit haar oorlog, zoals haar onderduikadres en de gevangenis. Ook bezoeken ze het Nationaal Holocaust Monument in Amsterdam. In de muren staan de namen gegraveerd van haar familieleden. Selma heeft zelf weinig met dit monument. “Ach, het idee is goed. Ze willen nu ook in Alkmaar zoiets, hoorde ik. Dan denk ik: had in de oorlog vaker aan deze mensen gedacht en hen meer geholpen. Ik denk elke dag aan de overledenen, daar heb ik geen monument voor nodig. Elke dag verschijnen mijn moeder en zusje nog voor mijn ogen, vanmorgen nog.”

Selma’s oorlog is nooit voorbij.

► SELMA’S OORLOG 20.30 NPO 2